

Sygn. akt VIII U 387/21

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 29 września 2021 r.

Sąd Okręgowy w Gliwicach VIII Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	sędzia (del.) Magdalena Kimel
Protokolant	Justyna Jarzombek

po rozpoznaniu w dniu 29 września 2021 r. w Gliwicach

sprawy E. K.

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

o ustalenie kapitału początkowego

na skutek odwołania E. K.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z.

z dnia 1 lutego 2021 r. **nr** (...) - 2019

zmienia zaskarżoną decyzję w ten sposób, że dolicza do wartości kapitału początkowego jako okres składkowy okres odbywania przez odwołującą E. K. praktycznej nauki zawodu w ramach umowy o pracę od 4 września 1978r. do 31 maja 1982r.

(-) sędzia del. Magdalena Kimel

Sygn. akt: VIII U 387/21

UZASADNIENIE

Decyzją z 1 lutego 2021r., w oparciu o przepisy ustawy z 17 grudnia 1998r.

o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. odmówił ubezpieczonej E. K. ponownego ustalenia kapitału początkowego. W uzasadnieniu ZUS wskazał, że przedłożone przez odwołującą dowody nie wpływają na zmianę wartości kapitału początkowego.

Ubezpieczona w odwołaniu od powyższej decyzji domagała się uwzględnienia na wysokość kapitału początkowego okresu od 4 września 1978r. do 30 czerwca 1982, w którym była pracownikiem młodocianym zatrudnionym w ramach praktycznej nauki zawodu.

W uzasadnieniu wskazała, iż w momencie podjęcia pracy u tego samego pracodawcy, po ukończeniu szkoły, okres ten był jej zaliczony do ciągłości pracy. nadto pracodawca wystawił jej świadectwo pracy, potwierdzające zatrudnienie w

spornym okresie. Wniosła również o przesłuchanie świadków, którzy mogą potwierdzić fakt wykonywania przez nią w tym okresie pracy.

W odpowiedzi na odwołanie organ rentowy wniósł o jego oddalenie. ZUS podniósł, że ubezpieczona nie przedłożyła za sporny okres umowy o praktyczną naukę zawodu.

Sąd ustalił, co następuje:

Ubezpieczona E. K. urodziła się (...)

Decyzją z 1 lipca 2020r. ZUS ustalił skarzacej kapitał początkowy, uwzględniając na jego wysokość 14 lat, 10 miesięcy i 3 dni okresów składkowych oraz 2 lata i 21 dni okresów nieskładkowych i dodatkowo 1 rok, 4 miesiące i 2 dni okresów sprawowania osobistej opieki nad dziećmi.

Następnie 20 lipca 2020r. odwołująca wystąpiła do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w Z. z wnioskiem o przeliczenie kapitału początkowego. Do wniosku tego dołączyła świadectwo pracy wystawione przez Zakłady (...) w G. z 2 lipca 1982r., potwierdzające jej zatrudnienie u tego pracodawcy, na stanowisku operatora urządzeń powlekających od 4 września 1978r. do 30 czerwca 1982r. Nadto przedłożyła legitymację ubezpieczeniową, gdzie na stronie 4 poświadczenie powyższego zakładu pracy z 24 września 1978r. Z kolei na stronach 46 – 47 potwierdzono jej zatrudnienie u tego pracodawcy, na stanowisku uczeń – operator procesów chemicznych, w okresie od 3 września 1979r. do 30 czerwca 1982r. Przedłożyła też umowę o pracę z 29 kwietnia 1982r, na mocy której od 1 czerwca 1982r., została zatrudniona w Zakładach (...) w G., z równoczesnym wskazaniem, że do dodatku funkcyjnego – specjalnego, zaliczono jej ciągłość pracy u tego pracodawcy od 4 września 1978r.

Po rozpoznaniu tego wniosku, ZUS 1 lutego 2021r wydał zaskarżoną decyzję odmowną.

Sąd ustalił, że E. K. z dniem 1 września (...) rozpoczęła naukę w Liceum Zawodowym przy (...) w G.. Szkołę tę ukończyła zdając maturę w roku 1982. W trakcie pobierania nauki w tej szkole ubezpieczona uczestniczyła również w zajęciach praktycznej nauki zawodu, które odbywały się w Zakładach (...) w G., z którym miała zawartą w dniu 4 września 1978r. umowę o naukę zawodu. Praktyka zawodowa odbywała się 3 razy w tygodniu, z tym, że 2 razy w tygodniu po 8 godzin dziennie na wydziale produkcyjnym oraz 1 dzień w tygodniu przez 4 godziny w laboratorium. Co roku w maju praktyki odbywały się codziennie przez cały miesiąc. Praktyki odbywały się poprzez świadczenie przez uczniów pracy razem z innymi pracownikami etatowymi, w brygadach kilkuosobowych składających się z uczniów. W ramach tych zajęć ubezpieczona, tak jak pozostali uczniowie, pracowała przy wykonywaniu różnego rodzaju prac, na poszczególnych wydziałach produkcyjnych. Początkowo były to przeważnie prace pomocnicze i porządkowe, a z czasem również związane z obsługą maszyn i urządzeń, pod nadzorem doświadczonych pracowników. W trakcie dniówki roboczej pracownicy młodociani, w tym ubezpieczona, podobnie jak pozostali pracownicy, wykonywali pracę pod nadzorem brygadzisty lub kierownika danego działu. Z tytułu odbywania praktyk uczniowie, w tym odwołująca, otrzymywali wynagrodzenie od pracodawcy, w wysokościach określonych w umowie o naukę. Uczniowie mieli obowiązek pracy w trakcie całego roku kalendarzowego, z tym że w okresie wakacji letnich przysługiwał im urlop wypoczynkowy. Fakt zatrudnienia uczniów w trakcie trwania ich edukacji, był potwierdzany w ich legitymacjach ubezpieczeniowych – legitymację ubezpieczeniową potwierdzającą tą okoliczność odwołująca przedstawiła w ZUS.

Sąd ustalił dodatkowo, że w aktach osobowych odwołującej z Zakładów (...) w G., znajdują się zaświadczenia o czasowej niezdolności do pracy z roku 1980 i 1981. Fakt jej zwolnień lekarskich w tym czasie został też potwierdzony w rocznych kartach ewidencji obecności w pracy.

Razem z ubezpieczoną, w trakcie całego okresu praktycznej nauki zawodu, tj.

w spornym okresie, pracowali świadkowie M. K. i P. K., będący uczniami tej samej klasy, do której należała odwołująca i pracujący w tym samym zakładzie pracy.

Stan faktyczny sprawy Sąd ustalił w oparciu o akta organu rentowego oraz zeznania odwołującej (k.23-24) i świadków (k.22-23), a także akt osobowych odwołującej, dołączonych do akt sprawy. Sąd uznał zeznania świadków za spójne i wzajemnie się uzupełniające.

Powyższe ustalenia Sąd uznał za wystarczające do rozstrzygnięcia sprawy.

Sąd zważył, co następuje:

Odwołanie ubezpieczonej zasługuje na uwzględnienie.

Podstawę prawną zaskarżonej decyzji stanowią przepisy art. 173-175 ustawy z 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t. j. Dz.U. z 2021r. poz. 291, ze zm.).

Stosownie do treści art. 173 ust. 1, dla ubezpieczonych urodzonych po dniu 31 grudnia 1948r., którzy przed dniem wejścia w życie ustawy, opłacali składki na ubezpieczenie społeczne lub za których składki opłacali płatnicy składek, ustala się kapitał początkowy.

W myśl ust. 3 wartość kapitału początkowego ustala się na dzień wejścia w życie ustawy.

Zgodnie z art. 174 ust 1 ustawy kapitał początkowy ustala się na zasadach określonych w art. 53, z uwzględnieniem ust. 2-12.

Przy ustalaniu kapitału początkowego, zgodnie ust. 2 art. 174 ustawy przyjmuje się przebyte przed dniem wejścia w życie ustawy okresy składkowe, o których mowa w art. 6 i okresy nieskładkowe, o których mowa w art. 7, w wymiarze nie większym niż określony w art. 5 ust. 2.

Zaś jak stanowi art. 6, ust. 2, pkt 1 i 3 za okresy składkowe uważa się również przypadające przed dniem 15 listopada 1991r. następujące okresy, za które została opłacona składka na ubezpieczenie społeczne albo za które nie było obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie społeczne:

- zatrudnienia po ukończeniu 15 lat życia na obszarze Państwa Polskiego - w wymiarze nie niższym niż połowa pełnego wymiaru czasu pracy, jeżeli w tych okresach pracownik pobierał wynagrodzenie lub zasiłki z ubezpieczenia społecznego: chorobowy, macierzyński lub opiekuńczy albo rentę chorobową,
- zatrudnienia młodocianych na obszarze Państwa Polskiego na warunkach określonych w przepisach obowiązujących przed dniem 1 stycznia 1975r.

Przedmiotem sporu w niniejszej sprawie był wymiar uwzględnionych ubezpieczonej do obliczenia kapitału początkowego okresów składkowych. Organ rentowy odmówił bowiem uwzględnienia okresu praktycznej nauki zawodu w roku szkolnym (...) (...), (...) i (...), w Liceum Zawodowym przy (...) w G., w trakcie której była ona zatrudniona jako pracownik młodociany w Zakładach (...) w G..

Od 1 stycznia 1975r. zatrudnianie młodocianych reguluje Kodeks pracy. Na gruncie przepisów Kodeksu pracy o zatrudnianiu młodocianych, młodociani w okresie nauki zawodu pozostawali z zakładem pracy (pracodawcą) w stosunku pracy.

Stosownie do art. 191 § 2 k.p. młodociany nieposiadający kwalifikacji zawodowych może być zatrudniony tylko w celu przygotowania zawodowego. Artykuł 194 k.p. stanowi, że do zawierania i rozwiązywania z młodocianymi umów

o pracę w celu przygotowania zawodowego mają zastosowanie przepisy kodeksu dotyczące umów o pracę na czas nieokreślony ze zmianami przewidzianym w art. 195 i 196 k.p. Wynika z powyższego, że umowa o pracę w celu przygotowania zawodowego jest specyficznym rodzajem umowy o pracę, do której stosuje się i to wprost, przepisy Kodeksu pracy o zawieraniu i rozwiązywaniu umów o pracę na czas nieokreślony. Artykuł 195 § 1 k.p. wskazuje dodatkowe obligatoryjne elementy umowy o pracę w celu przygotowania zawodowego, które decydują o takim właśnie jej charakterze. W pierwszej kolejności umowa taka powinna wyraźnie wskazywać, czy na jej podstawie pracownik młodociany będzie pobierał naukę zawodu, czy będzie odbywał przyuczenie do wykonywania określonej pracy. W dalszej kolejności dokładnie należy określić czas trwania i miejsce odbywania przygotowania zawodowego, sposób kształcenia teoretycznego oraz wysokość wynagrodzenia. Stosunek pracy młodocianego zatrudnionego w celu przygotowania zawodowego podlega szczególnej ochronie przed wypowiedzeniem (art. 196 k.p.) Tak więc umową o pracę w celu przygotowania zawodowego w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy w brzemieniu obowiązującym w spornym okresie jest umową zawieraną z młodocianym, czyli osobą, która ukończyła 15 lat, a nie przekroczyła 18 lat, nieposiadającą kwalifikacji zawodowych, w celu ich uzyskania.

W myśl obowiązującego wówczas rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 20 września 1974r. w sprawie przygotowania zawodowego młodocianych i ich wynagradzania (Dz.U. z 1974r., nr 37, poz. 219) przygotowanie zawodowe młodocianych pracowników może odbywać się w zakładach pracy jako 1) nauka zawodu, 2) przyuczenie do wykonywania określonej pracy (§1 ust1). Z § 2 ust 1 cytowanego rozporządzenia wynika, że zakład pracy jest zobowiązany zawrzeć z młodocianym umowę o pracę w celu przygotowania zawodowego na piśmie. Ponadto młodociany zatrudniony w celu nauki zawodu był obowiązany wypełniać systematycznie obowiązek kształcenia się (§ 5 ustęp 2 rozporządzenia).

Powyższe znajduje również potwierdzenie w orzecznictwie sądowym, m.in. w wyroku Sądu Apelacyjnego w Łodzi z 26 lutego 1993r. (sygn. akt III AUr 45/93, OSA 1993/7/27), zgodnie z którym okresem składkowym, o którym mowa w art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z 17 października 1991r. o rewaloryzacji rent i emerytur, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) jest taki okres zatrudnienia młodocianego, w którym łączy on obowiązki wynikające z nauki zawodu ze statusem pracownika, a także w wyroku Sądu Najwyższego z 2 lutego 2000r. (sygn. akt II UKN 349/99, OSNP 2001/11/398), zgodnie z którym przy ustalaniu okresu składkowego na podstawie art. 2 ust. 2 pkt 3 ustawy z 17 października 1991r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.) należy badać spełnienie warunków określonych w przepisach o zatrudnieniu młodocianych, obowiązujących w okresie wskazanym przez zainteresowanego jako okres zatrudnienia.

Przedmiotem sporu pozostawało w niniejszej sprawie ustalenie, czy okres nauki zawodu odwołującej w Zakładach (...) w G., w okresie od 4 września 1978r. do 30 czerwca 1982r., można uznać za okres składkowy, a tym samym okres który winien być wliczony do stażu emerytalnego ubezpieczonej.

Zdaniem Sądu zebrany materiał dowodowy jednoznacznie wskazuje, że odwołująca w okresie od 4 września 1978r. do 30 czerwca 1982r., jako młodociany pracownik pozostawała w stosunku pracy z Zakładami (...) w G., gdzie wykonywała swoje obowiązki wśród załogi tego zakładu i pod nadzorem pracowników dozoru tego pracodawcy. Za wykonaną pracę otrzymywała wynagrodzenie oraz zasiłki chorobowe. Za prawidłowością takiej oceny przemawia treść świadectwa pracy, które obejmowało cały okres nauki. Dodatkowo zapisy tego świadectwa korelują z zapisami w legitymacji ubezpieczeniowej i aktach osobowych odwołującej. Podobnie zresztą świadkowie, którzy w tym czasie razem z ubezpieczoną pracowali u tego samego pracodawcy, potwierdzają fakt wykonywania przez nią takiej pracy.

W konsekwencji poczynionych ustaleń Sąd uznał, że ubezpieczona E. K. w całym spornym okresie była pracownikiem młodocianym zatrudnionym na podstawie umowy zawartej o praktyczną naukę zawodu i zatrudnienie to jest okresem składkowym w rozumieniu art. 6 ust. 2 pkt 3 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

W ocenie Sądu powyższemu nie przeczy brak umowy o praktyczną naukę zawodu za ten okres, bowiem w myśl z ugruntowanego już stanowiskiem judykatury i doktryny „sądy pracy i ubezpieczeń społecznych rozpoznając sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych dokonują kontroli zgodności decyzji administracyjnych wydanych w tych sprawach z prawem w trybie odrębnym określonym w kodeksie postępowania cywilnego, w którym to trybie nie obowiązują ograniczenia dowodowe obowiązujące w postępowaniu administracyjnym toczącym się przed organami rentowymi” (vide – wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 12 kwietnia 1996r., sygn. akt III AUr 235/96, Orzecznictwo Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 1997r., nr 1, poz. 2). Z kolei w wyroku z 25 lipca 1997r. sygn. akt II UKN 186/97 Sąd Najwyższy stwierdził, że: „W postępowaniu sądowym nie obowiązują ograniczenia, co do środków dowodowych stwierdzających wysokość zarobków lub dochodów stanowiących podstawę wymiaru emerytury lub renty określone w § 20 rozporządzenia Rady Ministrów z 7 lutego 1984r. w sprawie postępowania o świadczenia emerytalno-rentowe i zasad wypłaty tych świadczeń (Dz. U. Nr 10, poz. 49 ze zm.)” (OSNP z 1998r, Nr11, poz. 342).

Biorąc wszystkie powyższe względy pod uwagę, Sąd na mocy art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

(-)Sędzia del. Magdalena Kimel